

Juan de Torquemada i Álvaro de Luna, catalans?

Autor: Felip Rodríguez

Data de publicació: 01-03-2018

En Felip Rodríguez ha descobert que un llibre, escrit a finals del segle XV per un humanista italià, fa catalans l'Àlvaro de Luna, conestable de Castella, i en Juan de Torquemada, parent de l'inquisidor Tomàs de Torquemada.

En Vespasiano da Bisticci (1421-1498) va ser un famós llibreter i humanista florentí. Era anomenat en el seu temps princeps omnium librariorum (el príncep de tots els llibreters) i, amb aquest ofici, proveïa de llibres, entre d'altres grans magnats, En Cosme de Mèdici, En Federico de Montefeltro (Duc d'Urbino) i L'Alfons el Magnànim. A aquest llibreter, el va agafar desprevingut la invenció de la impremta amb caràcters mòbils, cosa que s'esdevingué l'any 1448. I tan desprevingut el deixà que, al final, hagué de tancar el seu negoci i es va haver de retirar a la seva vil·la d'Antella. Allí es va dedicar a escriure les biografies dels personatges més importants que havia conegut al llarg de la seva vida. Aquestes biografies, 103 en total, En Vespasiano da Bisticci les va anar redactant des de l'any 1480 fins l'any de la seva mort: el 1498. El llibre que les aplega totes va rebre el títol *Vite di uomini illustri del secolo XV*. Aquesta publicació, però, no va veure la llum fins gairebé quatre segles més tard: a l'any 1839. En concret, en el primer volum del llibre *Spicilegium Romanum* publicat a Roma pel prefecte de la Biblioteca Apostòlica Vaticana i filòleg italià Angelo Mai (1782-1854).

Spicilegium Romanum. Biblioteca digital de l'estat federal de Mecklenburg-Pomerània occidental

<http://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN729363627/7/>

L'obra d'en Vespasiano da Bisticci està dividida en cinc parts. La primera part està dedicada als pontífexs i principals

sobirans. La segona, als cardenals. La tercera, als arquebisbes, bisbes, prelats i religiosos. La quarta, als homes d'estat i, finalment, la cinquena als homes de lletres. A la primera part, En Vespasiano da Bisticci ens presenta la vida dels Pontífexs Eugeni IV i Nicolau V i, com he dit, la dels principals sobirans. Entre aquests, destaquem la biografia d'Alfons el Magnànim, que comença així: "Il Re Alfonso fu degnissimo prencipe..." També hi llegim la d'un dels personatges més destacats en la seva vida: en Frederic de Montefeltro o Duc d'Urbino .

Alfons de Nàpols o el Magnànim. Biblioteca digital de l'estat federal de Mecklenburg-Pomerània occidental

<http://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN729363627/114/>

A la segona part, hi trobem la biografia dels diferents cardenals. Entre elles hi ha la del català Joan Margarit i Pau (1422-1484), que hi és presentat com a 15. Card. di Girona, Spagnuolo: Messer Giovanni de Margheriti, nobilissimo di stirpe, fatto Cardinale da papa Sisto, fu vescovo di Girona.

Cardenal Margarit i Pau. Biblioteca digital de l'estat federal de Mecklenburg-Pomerània occidental

<http://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN729363627/259/>

Però també hi trobem, correlativament, tres cardenals que en principi la història ens diu que tenen un origen castellà: En Juan de Torquemada, En Juan de Mella i En Pedro de Mendoza. Els dos últims són presentats com a espanyols —spagnuoli—. Ara bé, el primer, en Juan de Torquemada, hi està així:

19. Card. di Santo Sisto, Catalano. Fu ne' tempi di papa Eugenio il Cardinale di santo Sisto (Torrecremata), gentile uomo catalano, uomo dottissimo in filosofia ed in teologia, ed era di grandissima autorità nella chiesa di Dio.

En Juan de Torquemada (1388-1468) va ser coetani de l'autor. La història oficial diu que va néixer a la ciutat de Valladolid del regne de Castella i que va ser oncle de l'inquisidor Tomás de Torquemada. Però segons en Da Bisticci era de procedència catalana.

Juan de Torquemada o Torrecremata. Biblioteca digital de l'estat federal de Mecklenburg-Pomerània occidental

<http://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN729363627/273/>

5

El Cardenal Mella i el cardenal Mendoza. Biblioteca digital de l'estat federal de Mecklenburg-Pomerània occidental

<http://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN729363627/274/>

A la tercera part, dedicada als arquebisbes, bisbes, prelats i religiosos, hi trobem el personatge Narciso di Verduno, bisbe de Mileto (1473-1477), que és presentat així:

"47. Vescovo Miletense. Messer Narciso vescovo Miletense istette coi re Alfonso, e fu colla sua Maestà in grandissima riputazione. Fu di nazione catalano, di buonissima stirpe, fu grandissimo filosofo e teologo singularissimo,....".

En Narciso di Verduno, conegut com En Narcís el Vell, era membre de l'antiga i noble família aragonesa dels Verdú o Verдум. Es va traslladar a Nàpols durant el regnat d'Alfons el Magnànim (1442-1458) i va servir com a conseller reial d'Alfons i del seu fill Ferran. El seu nebot Narcís el Jove, fill del seu germà Ambrosi, nascut a Penna i ciutadà napolità es va dedicar a la medicina i la cirurgia. El 1524 l'emperador Carles el va nomenar conseller i protometge seu.

<http://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN729363627/358/>

A la quarta part, hi apareix, entre les biografies dels homes d'estat, la figura del noble i polític Álvaro de Luna, Conestable del regne de Castella, Gran Mestre de l'Orde de Sant Jaume i privat del rei Joan II de Castella. En Vespasiano da Bisticci ens el presenta de la següent manera:

"70. Alvaro di Luna. Alvaro di Luna fu di nazione catalano, di assai onesti parenti, e fu uomo di grandíssima prudenza, e potè tanto col re Giovanni, che tutto il governo andava per le sua mani; ed era con grandissimo isdegno di tutti i principali signori del regno....".

Álvaro de Luna (1390-1453) també va ser coetani de l'autor i va néixer, segons la història oficial, a Cañete (Conca) al regne de Castella.

El Conestable de Castella Álvaro de Luna. Biblioteca digital
de l'estat federal de Mecklenburg-Pomerània occidental

<http://www.digitale-bibliothek-mv.de/viewer/image/PPN729363627/580/>

No deixa de ser curiós que En Juan de Torquemada i L'Álvaro de Luna, dos dels personatges castellans més importants de l'època en què va viure l'autor, i que possiblement va conèixer, siguin presentats com a catalans.

Felip Rodríguez